

Remissvar

Regional utvecklingsstrategi (RUS) för Dalarnas län

1. Vad är er samlade uppfattning om förslaget?

Naturskyddsföreningen Dalarna anser att förslaget till Regional utvecklingsstrategi har en bra ansats som formuleras väl. Det glädjer oss att **Agenda 2030-målen** finns som en grund och att "**Ett klimatsmart Dalarna**" är en av tre delar. Det är ett fall framåt jämfört med tidigare strategier som i princip inte innehöll någonting om miljö, natur och klimat. Det är också bra att det finns mål om **biologisk mångfald** och **utfasning av fossila drivmedel** samt att behovet av **klimatanpassning** beskrivs.

Vi anser dock att strategin bör ha **högre ambitioner**. På flera ställen anges mål som "minskat mer än riksgenomsnittet", vilket är en passiv hållning. Det som påverkar klimatet är absoluta utsläpp! Vi har nationella ambitioner för **fossilfrihet**, då borde vi också ha det på regional nivå!

Vi ställer oss inte bakom tanken på tillväxt, även om den kallas hållbar. Vi anser att det är omöjligt med tillväxt på en ändlig planet och förespråkar **nerväxt/downshifting**. Minskad konsumtion, minskat transportbehov, kortare arbetstid etc.

Vi tycker inte att striden om resurserna i **skogen** belyses tillräckligt. Vi anser inte heller att flyget platsar i en hållbar regional utvecklingsplan.

Vi vill se **konkreta satsningar** på cykling, kollektivtrafik (främst tåg), biogas, vätgas, Bra Miljöval el, hållbar vindkraft och sol, småskalig livsmedelsproduktion, hyggessfritt skogsbruk och ekoturism.

2. Vad tycker ni om de mål, positioner och regionala prioriteringar som föreslås? Hur väl fångar de för länet gemensamma utmaningar?

Beskrivningen av det framtida hållbara samhället saknar koppling till en analys av förändringar av naturmiljön och den biologiska mångfalden. Konflikter mellan ökat uttag av skogsråvara och målet att bibehålla levande skogar som kan gynna den biologiska mångfalden, ge rekreation för länets innevånare och möjligheter för naturturism analyseras inte.

Dalarnas län har stora skogar och en dominerande del av dessa kan brukas för att ge råvaror till produkter som bidrar till minskad klimatbelastning. Detta sker dock inte alltid idag. Att bränna skogsprodukter är ingen bra strategi generellt (dock ok för småskalig vedeldning i kamin eller villapanna). Att utveckla en stor industrigren för att utvinna

Naturskyddsföreningen Dalarna

2021-01-28

bioenergi ur restprodukter (GROT) vid avverkning är inte hållbart. När det gäller träavfall från sågverken, ser vi inga större problem med att ta vara på det och göra t ex pellets. Träavfallet (sågspånet) kommer från sågat trä, som blir plank och brädor etc. och har ganska lång livslängd.

Skogsråvaran räcker inte till för både traditionella trävaror, pappersmassa, alternativa produkter för att ersätta plaster och storskalig utvinning av biobränsle. Ändrad inställning, utbildning samt strängare lagar och regler behövs inom skogsindustrin.

De globala klimatproblemen har nu nått en punkt där utsläppen måste sänkas till noll inom några decennier. Vi måste därför ha en mycket mer restriktiv syn på användningen av bioenergi från skogen. Den förenklade synen att den ger nollutsläpp är bara sann om vi har tidsperspektivet på sekler. En koldioxidskuld över decennier kan vi inte ha idag. Att däremot utveckla metoder och logistik för att tillverka biogas av restprodukter från jordbruk och matavfall innebär en cirkulär och hållbar strategi.

Branscher med utvecklingspotential inom många delar av Dalarna är rekreation och turism. Detta gynnar småföretagare och samverkan ger synergier och tillväxt på landsbygd och i mindre orter. Småskalig livsmedelsproduktion som kan bidra till såväl arbetstillfällen som biologisk mångfald bör betonas.

Vi ställer oss frågande till uttryck som "Förändringstakten till en tillväxtmodell som ger mer tillbaka till planeten än den tar ska påskyndas." Hållbar tillväxt beskrivs ofta som oproblematiskt vilket vi inte håller med om. Det är omöjligt med oändlig tillväxt på en ändlig planet. Vi förespråkar nerväxt/downshifting. Det behövs för att vi inte ska använda resurser motsvarande fyra jordklot utan bara motsvarande det *enda* vi har. Vi måste genomföra mycket stora samhällsförändringar för att minska belastningen på klimatet och naturmiljön. Varför ens prata om tillväxt? Byt ut tillväxt till utveckling!

Vi vill att ordet klimatneutral ska bytas till fossilfri. Klimatneutral används ofta för att hålla dörren öppen för att kunna fortsätta med fossila bränslen och istället klimatkompensera på något sätt (köpa utsläppsrätter eller plantera träd). Klimatet förändras av absoluta utsläpp, inte relativa.

S 9. Skogen har också viktiga värden som kolsänka och för fritid, rekreation och kulturvärden (lägg till natur- och kulturvärden).

S 12. Den snabba tillväxten har också skett utanför de gränser som planeten klarar av, en del i detta är den ökning av transporter som följt med globaliseringen. (de stora utmaningarna är klimat och biodiversitet, här nämns bara transporter = klimat)

S13. Ett gradvis varmare klimat påverkar bland annat snötillgången och leder till förlust av biologisk mångfald. (Väldigt kort och övergripande. Det leder även till extremare klimat med risker för torka, översvämningar, stormar och snöoväder m.m. Risk för invasiva arter, barkborreangrepp här som i södra Sverige och Tyskland, flyttfåglars häckning stämmer inte med födotillgången, fjällarter drivs längre upp eller försvinner. Nya bruknings sätt för skogs- och jordbruk behöver introduceras, hyggesfritt och permakultur/agroforestry t ex.)

S 16. Klimatneutrala... (Skriv hellre fossilfritt)

S 16. "säkerställa att ekosystemen fortsätter leverera de tjänster som samhället är beroende av". Bra, men här vill vi påpeka att vi tycker att Region Dalarnas skogsstrategi inte alls strävar efter detta och har mycket i övrigt att önska. Vi saknar skrivningar om livsmedelsodling som samhället i högsta grad är beroende av.

S 16. Fler ska åka kollektivt samtidigt som personbilsresandet fortsatt ska vara viktigt (står på annat ställe). Går det ihop? Eventuellt om de som har tillgång till kollektiva resesätt använder det, annars inte. Vad är incitamenten? De behöver bli starkare, det är nog för dyrt (jämfört med att ta bilen). Inte blir det lättare då elbilarna har låga driftkostnader samt att framöver tror vi inte alla som jobbat hemma kommer gå tillbaka till kontorsjobben. Allt fler kan, och vill, jobba en hel del hemifrån. Fler vill cykla och elcykeln underlättar lite längre pendling.

S 17 Även planera för problem med invasiva arter.

S 17. Det står inte mycket om tåg, förutom att Dalabanan är länets viktigaste infrastruktursatsning. Vad då för satsning? Det borde förtydligas hur järnvägen och tågresandet ska bidra till hållbara transporter i Dalarna. Vi önskar även satsningar på Västerdalsbanan och Inlandsbanan. Inte minst är de senares satsning på vätgas spännande.

S. 17-18 om robusthet och resiliens vid klimatförändringar. Här kan man lyfta in den högst reella risken för skogsbränder som vi har sett härja svårt på senare år. Ett mer blandat skogslandskap med inte bara granåkrar samt återställande av våtmarker är viktigt för att stå emot bränder.

S 18 Klimatförändringarna kräver också ett annat tänk vid samhällsplanering. Det är viktigt att strandskyddet blir kvar och att man säkerställer att det inte byggs för nära stränder.

S 18 Om skogen och klimatförändringarna (anpassningen medför att hyggesfritt skogsbruk måste bli vanligare, använd inhemska träarter och en mångfald av träarter med olika ålder och använd frösådd och plantor från fröträd från trakten, samt inte markbereda)

S 19 Nybyggnation. Bra. Finns mer att göra när det gäller nybyggnad. Planera för solenergi, gröna tak och andra grönytor i anslutning som inte bara är gräsmattor utan också med odlingsmöjligheter, bärbuskar/träd etc

S 19 under Uppföljning står: "Kortare restid genom höjd hastighet: Stockholm – Mora, Västerås – Ludvika, Örebro – Falun, Gävle - Borlänge": Är det tåg eller vägsträckor som avses? Om väg, borde detta ställas mot hur mycket mer utsläpp hastighetsökningar orsakar samt ökade risker för olyckor. Om tåg, verka för att bygga ut och rusta upp Dalabanan genom t ex dubbelspår på fler ställen. Det ger nog större tidsvinster än att bara öka hastigheten.

S 20. "I de delar av länet där tillgängligheten på järnväg och väg inte räcker till är flyget en förutsättning för ett konkurrenskraftigt näringsliv, och därför är omställningen till klimatneutralt flyg avgörande." Vi anser inte att flyget är avgörande för ett konkurrenskraftigt näringsliv i dessa områden. Att göra flyget klimatneutralt genom t ex biodrivmedel eller el är en utopi.

S 20. Lokalt producerade livsmedel. Det måste finnas sätt att få ut dessa lokalt producerade varor i butikerna också. Alternativt till marknader, reko-ringar etc. Hur tänker Regionen Dalarna själva vid upphandling av livsmedel? På tex Falu lasarett finns inte ens ekologisk frukt.

S 20. Klimatneutralt igen. Skriv fossilfritt!

S 21 Större arbetsmarknadsregioner. Om det är större geografiska arbetsmarknadsregioner, innebär inte det mer resor då?

3. Hur ser du/ni på principerna för genomförandet?

När det gäller principerna för genomförandet anser vi att det är viktigt att de bygger på de ekologiska förutsättningarna. Bilden där de gröna värdena är grunden (ekologiska

hållbarheten), de sociala och ekonomiska ligger över (eller i) den ekologiska är illustrativ och bra. Utan en bra miljö fungerar inte det sociala eller det ekonomiska.

Ta tillvara olika platsers förutsättningar och möjligheter. Bygg inte på jordbruksmark, sätt inte upp vindkraftverk på höjder där det finns gammelskog, bygg inte sönder stränder och förstör för allmänheten (och allemansrätten) etc. Vi vill inte se ett ohållbart samhälle omgivet av söndertrasade ekosystem.

Ledarskapet ska kännetecknas av tillit och möjliggörande. Det tycker vi är bra och önskar att en del av det regionala ledarskapet arbetade mer efter dessa principer.

Arbetet ska vara kunskapsbaserat. Bra, ta då våra stora problem just nu på allvar. Inte bara pandemin, utan också klimat och biologisk mångfald!

4. Hur tycker du/ni att strategin ska genomföras? Hur kan er organisation bidra?

- Minskad konsumtion. Delningsekonomi, återanvändning, reparation (cirkulär ekonomi)
- Minskad transportbehov. Kraftig satsning på cykling och kollektivtrafik samt gör den avgiftsfri.
- Förnyelsebara drivmedel. Satsa stort på produktion av t ex biogas i Dalarna. Biodrivmedel från skogen är dock inget vi tycker man ska satsa storskaligt på.
- Värna den biologiska mångfalden med goda livsvillkor inte bara för människor utan även för djur och växter.
- Regional cykelstrategi med stora satsningar på säkra cykelvägar i stråk som många vill cykla längs, bra skyltning, cykelturism m.m.
- Tågsatsning. Se bilaga med en medlems mycket genomarbetade förslag till tågpendling i Dalarna.
- Vätgas, biogas, el
- Hållbar vindkraft och sol
- Främja småskalig livsmedelsproduktion, hyggesfritt skogsbruk och ekoturism

Naturskyddsföreningen kan bland annat bidra med goda exempel från andra regioner och kommuner och kompetens inom ovan områden. Vi har expertkunskaper inom flera områden inom miljö och natur bland våra medlemmar. Vi är också bra på att tillvarata människors drivkraft, kompetens och engagemang!

5. Har du/ni ytterligare något att tillägga som inte ryms i frågorna ovan?

Vi anser att strategin inte kommer att räcka för att skapa ett hållbart Dalarna. Fortsatt ekonomisk tillväxt står i motsats mot bevarande av ekosystemen och dess värden i naturskog, hav och levande vatten, småskalig matproduktion. Fokus ska ligga på att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle med en utveckling som inte hotar våra naturmiljöer och den biologiska mångfalden. Upphör med kalhyggesbruket! Skogen ska fortsatt brukas men

Naturskyddsföreningen Dalarna

2021-01-28

på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden inte hotas. Råvaran från skogen ska användas så att den ger en minskad klimatbelastning även i tidsperspektivet av några decennier.

Vi anser inte att skogsstrategin har samma framåtanda som denna strategi har, även om den kan bli bättre. Skogsstrategin borde inte vara med som bilaga då den inte når upp till de krav och den nivå som RUS:en gör.

Mattias Ahlstedt

Ordförande Naturskyddsföreningen Dalarna